

b) og sager om erhvervelse af mortifikations- eller ejendomsdom (kapitel 44). Endvidere er det undertiden i særlovgivningen fastsat, at en eventuel retssag skal anlægges ved byretten i 1. instans.

I udtalelse af 8. maj 1989 har Højesteret givet udtryk for, at de på det tidspunkt netop gennemførte bestemmelser om henvisning af sager af principiel karakter og visse andre sager fra byret til landsret i 1. instans i det væsentlige svarer til de retningslinier, som bør følges ved meddelelse af 3. instansbevillinger i civile sager.

Retsplejerådet finder, at de i retsplejeloven opstillede kriterier for, hvornår retten kan (§ 226) eller skal (§ 227) henvisne en sag, må antages i det væsentlige at dække de sagstyper, der kan være behov for at få prøvet ved Højesteret. Rådet finder derfor, at henvisningsreglerne – hvis de anvendes efter deres hensigt – vil være egnede som udgangspunkt for reguleringen af adgangen til at få en civil sag prøvet for Højesteret. Der må dog her bortses fra tilfælde, hvor behandling ved byret i 1. instans er bestemt ved lov, eller henvisning er udelukket efter reglen i retsplejelovens § 226, stk. 2.

Selv om det efter retsplejelovens § 226 er overladt til retten at afgøre, om en anmodning om henvisning til behandling ved landsret i 1. instans skal imødekommes, vil et rimeligt begrundet ønske om henvisning efter Retsplejerådets opfattelse blive fulgt. Rådet antager derfor, at en part kun undtagelsesvis vil komme i den situation, at adgangen til at få sagen prøvet ved Højesteret er blevet afskåret som følge af rettens afslag på et henvisne sagen efter § 226.

Uanset dette er det dog Retsplejerådets vurdering, at der fortsat vil være et behov for at kunne indbringe sager for Højesteret som 3. instans. Retsplejerådet har herved bl.a. peget på, at erfaringerne med anvendelsen af henvisningsreglerne i praksis endnu er begrænsede, idet disse regler først blev gennemført ved lov nr. 273 af 3. maj 1989. Endvidere anfører Retsplejerådet, at parterne ikke altid under sagens indledende fase vil kunne have fuldt overblik over sagens mulige principielle betydning. Endelig omfatter henvisningsreglerne ikke processuelle spørgsmål.

Af disse grunde finder Retsplejerådet, at der udover henvisningsadgangen bør være en begrænset mulighed for at få landsrettens afgørelse prøvet ved Højesteret.

Retsplejerådet har i forbindelse med behandlingen af kommissoriet overvejet og vurderet, om adgangen til at få en sag prøvet ved Højesteret som 3. instans fortsat udelukkende bør være reguleret ved et *tilladelsessystem*.

Bag disse overvejelser ligger bl.a. et ønske om i videst muligt omfang at begrænse de ressourcer, som

Højesteret i givet fald skal anvende på at behandle ansøgninger om 3. instansbevilling. I sammenhæng hermed kunne noget endvidere tale for at udforme ordningen på en sådan måde, at de ressourcer, der vil skulle bruges ved en tilladelsesordning, i stedet anvendes på at afgøre flere sager. Synspunkter at denne karakter er i øvrigt kommet til udtryk i Højesterets udtalelse af 8. maj 1989.

For så vidt angår civile sager kunne et supplement til tilladelsesordningen f.eks. være at give visse nærmere bestemte sagstilfælde fri adgang til 3. instansprøvelse ved Højesteret. Fastlæggelsen af, hvilke sager der skulle være omfattet af denne regel, kunne f.eks. foretages således, at sager, hvor byrettens afgørelse er ændret af landsretten, og hvor der i landsretten er afgivet dissens, frit skulle kunne indbringes for Højesteret. Ligeledes kunne der samtidig fastsættes regler om, at adgangen til at få en sag prøvet ved Højesteret i visse tilfælde skulle være helt afskåret. Som eksempel på et kriterium får en sådan sagsgruppe kunne tænkes sager, hvor byrettens afgørelse er blevet stadfæstet af en enig landsret.

Sådanne bestemmelser måtte dog i givet fald kombineres med en dispensationsadgang for alle andre tilfælde. En sådan ordning ville indebære den ressourcemæssige fordel, at antallet af ansøgninger om 3. instansbevilling, der skulle behandles af Højesteret, blev reduceret meget betydeligt.

På det strafferetlige område har det på tilsvarende måde været overvejet i Retsplejerådet, om man kunne begrænse antallet af sager om 3. instansbevilling ved henholdsvis at afskære adgangen og indføre fri adgang til 3. instansprøvelse for visse grupper af sager.

De sager, der frit skulle kunne indbringes for Højesteret som 3. instans, kunne være sager, hvor der ved landsretten var idømt en frihedsstraf på mindst 4 år eller en anbringelsesdom efter straffelovens § 68 eller § 70. Den frie adgang til Højesteret kunne desuden eventuelt omfatte sager, der i landsretten var behandlet under medvirkningen af domsmænd, og hvor byretsafgørelsen var ændret under dissens af mindst to dommere for så vidt angår spørgsmål, der kunne påkendes af Højesteret.

Endelig kunne ansøgningsreglen suppleres med en bestemmelse om, at visse afgørelser ikke kunne indbringes for Højesteret. Kriteriet kunne f.eks. udformes som sager, hvor byrettens afgørelse var stadfæstet i landsretten uden dissens for så vidt angår spørgsmål, der kunne påkendes af Højesteret.

Resultatet af Retsplejerådets overvejelser er blevet, at rådet ikke anbefaler sådanne ordninger hverken for civile sager eller straffesager. Rådet har herved bl.a. lagt vægt på, at der vil kunne være tilfælde,